

BRANKA SAVIĆ — GORDANA POPOVIĆ, FRANCUSKI JEZIK

za III razred usmerenog obrazovanja (opšti deo), Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd

U SR Hrvatskoj nedostatak novih radnih materijala za završnu fazu najviše se osjeća u francuskom i ruskom, jer mali broj učenika u pojedinim usmjerenjima ne opravdava izradu posebnih udžbenika za svako usmjerenje. Smatra se da bi najbolje rješenje bila izrada jednog udžbenika za dva završna razreda, koji bi sadržavao svim usmjerenjima zajedničke teme i bio osnova rada na zajedničkim komunikacijskim zadacima iz područja općeg jezika, s tim da se uz takav udžbenik za pojedina usmjerenja izradi dodatak potreban za ostvarivanje posebnih zadataka učenja jezika u funkciji određene struke.

Na sličan način, pa time i za nas zanimljiv, riješio je taj problem Zavod za udžbenike i nastavna sredstva u Beogradu, izradivši prema planu i programu za II fazu srednjeg usmjerenog obrazovanja koncepciju udžbenika za opći dio programa u završnoj fazi. Izrada udžbenika bila je povjerena Branki Savić i Gordani Popović, srednjoškolskim profesorima iz Beograda.

Udžbenik ima četrnaest jedinica vrlo čvrste strukture koja omogućava kontinuirani sistematski rad na usvajanju odabranih jezičnih elemenata i razvijanju svih komunikacijskih vještina. Svaka jedinica sadrži ove dijelove:

1. Texte

Uvodno mjesto zauzima osnovni tekst, koji je glavni nosilac novog vokabulara i struktura. Tekstovi su većim dijelom autentični, ali ih ima i nekoliko posebno napisanih za udžbenik. Mjestimično se tekstovi čine suviše lagani za osmu godinu učenja, ali treba uzeti u obzir da učenici nakon pripremnog stupnja mijenjaju školu te se organiziraju u nove radne grupe u kojima će se, kao kod svake takve promjene, pokazati velike razlike u znanju pojedinih učenika, pa je potrebno predvidjeti i lakše osnovne tekstove kako bi svim učenicima bio pristupačan određeni minimum. Tematski je izbor tekstova zadan programom za tu fazu, u čemu se program SR Srbije ne poklapa potpuno s našim programom. U SR Hrvatskoj predviđeno je za tu fazu učenja prije svega osposobljavanje učenika za prezentaciju različitih aspekata života u svojoj zemlji, dok se u ovom udžbeniku uz teme iz Jugoslavije javljaju i sadržaji kod nas već obrađeni: putovanje, carina, Pariz i Francuska, smještaj u hotelu itd. Za nastavnike koji imaju mogućnost da nabave određeni broj primjeraka tog udžbenika za svoje resursne centre ta programska razmimoilaženja ne bi smjela biti zapreka jer knjiga sadrži i tekstove o Jugoslaviji, energetskim problemima, suvremenim sredstvima komunikacije i dr.

2. Compréhension du texte

U ovom dijelu sadržani su zadaci koji prate osnovni tekst, a namijenjeni su globalnom razumijevanju, reprodukciji važnijih dijelova poruke, uočavanju novog leksika i dr.

3. Nous connaissons maintenant

U ovom se dijelu jedinice iz konteksta osnovnog teksta izvlače pojedini leksički elementi te ekspliciraju različitim tehnikama i uvježbavaju u posebnim zadacima.

4. Expression orale

Pošto je osnovna tematika, globalno i po elementima, svladana, u ovom se dijelu prelazi na stvaranje vlastitog govornog teksta. Autori predlažu situacije tematski vezane za osnovni tekst, te daju natuknice za organizaciju govornog izlaganja. Ovaj će dio udžbenika vjerojatno podzdraviti i nastavnici i učenici.

5. Une application pratique

Svrha je ovog dijela jedinice da učenike pripremi za jezično ponašanje u specifičnim situacijama: ispunjavanje formulara pri ulazu u Francusku, rezerviranje smještaja u hotelu, telefoniranje, itd. Ideja je dobra i originalna, ali nije u svakoj jedinici jednako uspješno realizirana jer uz svaku temu i nije lako naći adekvatnu praktičnu primjenu.

6. Exercions-nous à écrire

Dio je posvećen gramatičkoj ortografiji, uvježbavanju gramatičkih struktura i sl.

7. Texte supplémentaire

Svaka jedinica uz osnovni sadrži i dodatni tekst, tematski vezan za osnovni tekst. Tim dodatkom udžbenik je znatno sadržajno obogaćen, a otvara se i mogućnost individualnog, grupnog ili dodatnog rada za učenike koji imaju poseban interes za francuski jezik.

8. Réemploi du vocabulaire

Ovaj je dio namijenjen samostalnoj upotrebi svega što je u jedinici obrađeno, a posebno primjeni vokabulara u novim situacijama ili njegovu proširivanju u sklopu zadane teme. Aktivnosti se obično temelje na čitanju i interpretaciji neke slike, sheme, karte i sl.

9. Grammaire

Na kraju nekoliko jedinica nalazi se vrlo pregledno organizirano novo gramatičko gradivo.

Na kraju knjige ponuđeni su razni dodatni tekstovi (informacije, poezija, anegdote, kratki literarni tekst, itd.) i izbor popularnih francuskih pjesama, uz note.

Struktura pojedine jedinice premda čvrsta i stalna u cijelom udžbeniku, nudi dovoljno raznolikih aktivnosti u širokom rasponu od manipulacije i reprodukcije teksta do posve samostalnog stvaranja govornog i pismenog

teksta. Organizacija jedinice je tako pregledna i očita da i učenici, a ne samo nastavnici, mogu pratiti tok napredovanja u sklopu pojedine jedinice te postavljati vlastite zadatke. Upravo ta čitkost udžbenika za učenika, postignuta izlučivanjem elemenata i aktivnosti koje učenik mora »naučiti« da bi svladao program, čini se da je i najvredniji doprinos autora našoj udžbeničkoj literaturi.

Božica Stančić

JEZIČKE STUDIJE: SVESKA I

Radovi Instituta za strane jezike i književnosti
Filozofskog fakulteta Novi Sad
Urednik dr Pavica Mrazović

Prvi svezak ove biblioteke kojoj je cilj objavljivanje radova novosadskih germanista iz područja gramatičke teorije, kontrastivnih studija i nastave stranih jezika posvećen je gramatici zavisnosti (Dependenzgrammatik) te ilustrira neke omgućnosti njezine primjene u nastavi srpskog ili hrvatskog jezika.

Kao koristan sintetski prikaz treba istaknuti uvodni članak urednice dr Pavice Mrazović *Razvoj gramatike zavisnosti*. Pojedini problemi jezičnog opisa osvijetljeni su s raznih aspekata, prikazani s gledišta nekoliko eminentnih predstavnika ove gramatičke teorije, njihovih međusobnih suprotstavljanja, uz razmišljanja i kritiku autorice.

Polazeći od prvih početaka teorije zavisnosti Luciena Tesnière, ona prati razvoj pojma zavisnosti i valentnosti u Glinza, Grebea, Brinkmanna, Erbena, Fourqueta i Admonija, da bi naposljetku suprotstavila već detaljno razrađenu teoriju zavisnosti Helbiga, s jedne, i Engela, s druge strane.

Osim detaljnog prikaza problema valentnosti, posebno valentnosti glagola, predstavljen je pojam rečeničnih modela te razgraničavanja glagolskih dopuna od dodataka i međusobno razgraničavanje samih dopuna na obigatorne i fakultativne, što je predmet žive diskusije među pobornicima ove teorije. I ne samo njih.

Drugi članak Zorana Ziletića iscrpno predstavlja teoriju zavisnosti i Engelovu *Sintaksu suvremenog njemačkog jezika*. Objašnjeni su osnovni pojmovi na kojima Engel gradi svoj jezični opis: regens, dependens, nukleus i satelit, pojam rekcije i valentnosti, rečeničnih obrazaca i planova te već spomenuto razgraničavanje dopuna i dodataka.

Slijedi prikaz Marije Ličen o vrstama riječi u gramatici Helbig/Buscha i sintaksi U. Engela.

Kompleksni problem klasifikacije jezičnog materijala pokušali su autori gramatika riješiti eliminiranjem tradicionalnog kriterija značenja koji je često dovodio do nelogičnih i nedosljednih rezultata. Umjesto toga Helbig/Buscha vrše klasifikaciju na osnovi sintaktičkih kriterija, a Engel još i morfoloških. Kriterij distribucije preuzimaju Helbig/Buscha od Ch. C. Friesa, pa supstitucijom u određene rečenične okvire dolaze do podjele na